

برنامه مدیریت حفاظت در کتابخانه کنگره آمریکا

مقدمه

حفاظت از مجموعه‌های تاریخی و فرهنگی مطلبی است که باید با نگاهی دقیق و توجهی همه جانبه به آن نگرینست و جهت پرداخت به آن، باید برنامه‌ریزی دقیق صورت گیرد که به اجرا نهادن این برنامه مستلزم مدیریتی جامع است.

از آنجا که برنامه مدیریت حفاظت کتابخانه کنگره، برنامه‌ای جامع و بیان‌کننده نگاهی جدید به این مبحث است، می‌تواند بعنوان الگویی جهت مدیریت حفاظت کتابخانه‌ها و مراکز تاریخی و فرهنگی مطرح شود و امید است در جهت مدیریت حفاظت مجموعه‌های تاریخی کشورمان مؤثر واقع شود. در مجموع برنامه مدیریت حفاظت یک رفتار تعادلی است که در واقع آن را مانند یک مبارزه مطرح می‌سازد. طرح و برنامه مدیریت بارها بصورت یک راه حل مبارزه‌ای مستمر در نظر گرفته شده است.

برنامه مدیریت حفاظت یعنی یک انتخاب. انتخابی که باید شامل حفاظت یا عدم حفاظت شود و یا انتخاب یک روش درمان جزئی و ناقص یا یک روش درمان کلی و جامع به طور کلی تصمیمات باید بر ساختاری از قوانین مدون و اصل واقعیت‌ها استوار شود.

از آنجا که کتابخانه کنگره دارای تنوع بی‌نظیری از مجموعه‌های متفاوت است، برنامه مدیریت حفاظت دامنه خیلی از موضوعات را دربرمی‌گیرد. این کتابخانه تا به حال به اسامی مختلفی، به نام‌های کتابخانه کانگرس^۱، کتابخانه ملل^۲، و رسانه دائرةالمعارف^۳ (ایجاد شده بوسیله مؤسس کتابخانه کانگرس،

• دیان نسترگرش^۱
ترجمه: شیما غلامی

کارشناس ارشد مرمّت آثار فرهنگی، کاخ گلستان

برنامه قدیمی حفاظت، نیازشان را برآورده نمی‌سازد. در واقع سرویس‌های حفاظتی گران بوده و از نظر اقتصادی و زمانی چندان مورد تأیید نبود.

مراحل طرح و نقشه مدیریت حفاظت، شروعی بر نظارت موارد فوق بود. انعطاف بیشتر در طرح و نقشه حفاظت، سرمشق کارگروه قرار گرفت. تمامی تمهیدات به طور کلی ۱۸ ماه بطول انجامید در بهار ۱۹۹۳ م. آغاز و در نهایت، در ژانویه ۱۹۹۵ م، یک برنامه و طرح مشخص و مدون حفاظتی به مدیریت کتابخانه تحویل داده شد.

قبل از هر چیز باید ابراز داشت که تدوین یک برنامه حفاظتی به این معنی نیست که گروه حفاظت، این برنامه را تا ۱۰ سال آینده پیش‌بینی نماید.

بنابراین اجرای طرح جدید حفاظت، در مراحل مختلف توانست بعضی نقاط ضعف حفاظت کتابخانه را عیان سازد و باتوجه به آن نقصان‌ها، آنچه ما دریافتیم این بود که براهتی قادر به جوابگویی تمام احتیاجات مجموعه‌های کتابخانه نیستیم، اعم از مجموعه‌هایی که بر پایه ساختار کاغذی و غیر کاغذی هستند. با مطالعه و تأمل هرچه بیشتر به این مرحله دست یافتیم که با فقدان مکانیسم تشخیص ارجحیت‌های حفاظتی باتوجه به وسعت کتابخانه نیز مواجهیم، و در نهایت به این نتیجه رسیدیم که برنامه حفاظت، تأثیر عمیق و کافی بر تصمیم‌گیری ندارد.

در اینجا، سه سؤال مطرح است اینکه باتوجه به این بررسی‌ها، پس چگونه ما چنین کار پرمسئولیت و پیچیده‌ای را انجام دادیم؟ با اطلاعات جمع‌آوری شده، چه کردیم؟ و با آن‌ها

دانیل بورستین^۵ نامیده شده است. قابل ذکر است که هر ساله تعداد بی‌شماری توریست، از این کتابخانه بازدید می‌کنند.

مروری بر بعضی از گنجینه‌های این کتابخانه، عمق و پویایی و برجستگی یک مجموعه بی‌نظیر را نمایان می‌سازد.

این کتابخانه حاوی ۱۰۸ میلیون شیء در تنوع بی‌نظیری از نوع و جنس است که شامل موادی نظیر چرم، پوست، کاغذ، پاپیروس، برگ‌های نخل، فیلم نیترات، CD-ROM، دیسک‌های وینیل و نوارهای مگنتیک است.

با یک بررسی اجمالی در این کتابخانه به این نتیجه دست خواهیم یافت که حفاظت مجموعه‌ای با چنین تنوع بی‌نظیری چندان ساده نیست. سؤال این است که چگونه و چه موقع چه انتخاب‌هایی جهت حفاظت باید مدنظر قرار گیرد تا طرح موفق‌تر اعمال شود؟ کتابخانه در نظر داشت، مراجعان و محققان بیشتری را بهره‌مند سازد، زیرا تقاضای بهره‌وری از سرویس‌های حفاظت افزایش یافته بود. در نتیجه آنچه مسلم بود اینکه، در برنامه حفاظتی قدیم باید تغییری ایجاد می‌شد. شیوه سنتی، جهت دسترسی، به دلایلی چندان مناسب به نظر نمی‌رسید. پس جهت شروع کار، مواردی باید مورد بررسی قرار می‌گرفت.

۱. کمبود منابع مالی
 ۲. ماهیت مجموعه کتابخانه که رو به تغییر بود و خرید لوازم مغناطیسی الکترونیک و رسانه‌های تصویری مورد نیاز
 ۳. نظر مدیران و کارکنان که در برنامه و طرح حفاظت، در چگونگی و روند طرح مؤثر بود.
- در این بین امنای اموال و موزه‌داران معتقد بودند که

تقسیمات مرمتی، پیشگیری‌های مناسب، بررسی‌های حفاظتی و درمان‌های نادر را در مواقع احتیاط و خطر، بخصوص در مورد مجموعه‌های کاغذی و کتاب فراهم می‌آورد

به کجا راه یافتیم؟

طرح حفاظت توسط مدیر حفاظت کنترل می‌شود، کسی که مسؤول تمام برنامه‌ریزی‌ها، همیاری و همکاری‌ها، و اداره تمام فعالیت‌های حفاظتی می‌باشد. مدیریت، طرح را بر چهار ناحیه متمرکز نمود. البته، برنامه‌های مالی و سرمایه‌گذاری و خرید به بخش اداره مدیریت که در واقع اداره طرح حفاظت ملی بود، محول شد. چهار بخش در نظر گرفته شده عبارت بودند از: بخش صحافی، بخش مرمت، بخش حفاظت میکروفیلم و بخش آزمایش و تحقیق.

در حال حاضر نیز، مدیریت بر ۵ طرح تنظیم شده است که عبارت‌اند از: تقسیمات صحافی، حفاظت از مجموعه‌ها، مسؤولیت درمان، انبارداری و پوشش‌سازی.

در واقع تقسیمات مرمتی، پیشگیری‌های مناسب، بررسی‌های حفاظتی و درمان‌های نادر را در مواقع احتیاط و خطر، بخصوص در مورد مجموعه‌های کاغذی و کتاب فراهم می‌آورد. تقسیمات بازبینی حفاظتی نیز، موقعیتی را جهت تبدیل مواد کتابخانه‌ای (غالباً کتاب‌های بسیار حساس و شکننده) به میکروفیلم بوجود می‌آورد.

خدمات میکروفیلم و دیگر سرویس‌های حفاظتی نیز موجب بازبینی مجدد بر مواد و مصالح تهیه شده از مجموعه نگاتیوهای کتابخانه می‌شود و سرانجام الویت‌های تحقیق و آزمایش و بررسی‌های حفاظتی به مواردی اختصاص می‌یابند که نیاز به مرمت و آرشيو مناسب در مجموعه را خواهند داشت.

مراحل اجرای طرح

در بهار ۱۹۹۳م، مدیران طرح حفاظت، جلساتی را به چگونگی شروع و اجرای مراحل پیچیده و جامع طرح حفاظت اختصاص دادند. آنچه باید در نظر گرفته می‌شد، این بود که چنین طرح‌هایی با همان مراحل پیچیده، بارها در کتابخانه به اجرا درآمده بود و پس از مدتی مورد انتقاد شدید قرار گرفته بود. به عبارت دیگر باید گفت که نتایج آن طرح‌ها، بصورت مجموعه‌ای از کتاب‌های سنگین زینت‌بخش قفسه‌های کتابخانه گردیده بود و از آن زمان کسی قادر نبود حتی نیم‌نگاهی مجدد به آن‌ها بیندازد.

در ابتدا مدیران، توافق خود را در مورد قوانین بنیادی که در چارچوب طرح حفاظت قابل اجرا بود، اعلام نمودند. برای مثال، آنان موافقت کردند که مراحل اجرای طرح چندان طولانی نشود،

و کلیه دست‌اندرکاران و کارکنان کتابخانه از هر نوع و سطحی باید در طرح حفاظت مشارکت داشته باشند. گروه حفاظت معتقد بود که باید بتوانند برنامه‌های دراز مدت و کوتاه مدت طرح را پوشش دهند و به مرحله اجرا درآورند. هم‌چنین آنچه مهم بود اینکه، گروه حفاظت باید پذیرای تمام انتقادات و پیشنهادهای در طی اجرای مراحل طرح باشند و حتی انعطاف تغییر طرح را نیز با بررسی دقیق مدنظر داشته باشند.

مشارکت کارکنان علاوه بر آنکه از عوامل اصلی طرح بشمار می‌رفت، ارتباطات داخلی را نیز در تمام قسمت‌های کتابخانه و پرسنل بخش سرویس‌های حفاظت تقویت می‌نمود، و در نهایت استحکام بیشتری به پیوند گروه حفاظت کتابخانه کنگره و جوامع ملی و بین‌المللی حفاظت می‌بخشید. سرانجام یک روش انتخاب گردید که مجموعه‌ای از اطلاعات را در برمی‌گرفت. اطلاعاتی که از طریق بحث‌های آزاد با کارکنان و مراجعه‌کنندگانی که در ارتباط با کتابخانه بودند را شامل می‌شد. کتابداران، موزه‌داران، و مدیران حفاظتی خارج از کتابخانه - از طریق جلسات بسیار وسیع و عملیات برجسته - به گروه‌های متمرکز تقسیم شدند. مسؤولیت تجزیه و تحلیل اطلاعات و اهمیت به توسعه نقطه‌نظرها و پیشنهادهای، توسط گروه مطالعه و تحقیق انجام گردید.

هم‌چنین، مدیریت گروه حفاظت، نتایج واقعی و غیرعینی طرح را پیش‌بینی نمود. موارد عینی شامل پیشنهادهای و نقطه‌نظرات خاصی بود که تغییرات طرح حفاظت را جهت‌دهی می‌نمود.

در بخش موارد غیرعینی، طرح چهار هدف مشخص را دنبال می‌نمود که عبارت بودند از:

۱. تلفیق بخش‌های مختلف طرح مدیریت حفاظت به یک گروه کلی و واحد.
 ۲. هموار نمودن مسیر جهت تلفیق و پیوستگی بیشتر طرح حفاظت با دیگر برنامه‌ها و طرح‌های کتابخانه.
 ۳. راهنمایی و راهبری کارکنان در عملکرد و تکنیک‌ها جهت مشارکت مؤثر در تغییرات.
 ۴. برقراری ساختار ارتباطی در بین کارکنان.
- با چنین ساختار و برنامه‌هایی، مراحل طرح حفاظت، در سپتامبر سال ۱۹۹۳م، به طور رسمی در جلسه‌ای علنی که برای اولین بار کلیه کارکنان و اعضای کتابخانه گردهم آمده بودند، آغاز گردید.

نبود. در واقع مدیران و رهبران گروه‌ها، گلوگاه اصلی طرح بودند که می‌توانستند برنامه‌ها را به طور هماهنگ پیش ببرند. آن‌ها با برگزاری جلسات و دعوت و رأی‌گیری از موزه‌داران با بررسی‌های ویژه اطلاعات وسیعی بدست می‌آوردند و قادر بودند بر بخش‌های نمایشی تا انبارهای مجموعه‌ها نظارت داشته باشند. در واقع می‌توان گفت، آن‌ها مانند رسانه‌های صوتی گروه عمل می‌کردند که مدیریت را در جریان گام به گام پیشرفت طرح و همچنین شناخت و بررسی چگونگی اجرای قدم‌های بعد قرار می‌دادند. گروه‌های تحقیق بر ۶ بخش مطالعاتی متمرکز شدند که پنج بخش فعالیت خود را در بخش‌های حفاظتی و یک بخش را در مدیریت و کنترل و اداره طرح متمرکز نمودند. بخش‌های حفاظتی عبارت بودند از:

۱. فیزیک گیاهان و چگونگی کنترل عوامل محیطی
 ۲. درمان فیزیکی
 ۳. بازنگری حفاظتی
 ۴. تحقیق و آزمایش‌های حفاظتی
 ۵. پیشرفت و آموزش کارکنان
 ۶. نظارت بر ارتباط، مکاتبات و بودجه
- جهت پیشبرد بهتر اهداف طرح مشاوره‌ای جهت توسعه سازمانی طرح به کار دعوت شد. همکاری او با گروه‌ها هم

در مدت زمانی نه چندان طولانی، ۶ تیم مطالعه و تحقیق از اعضای داوطلب در طرح مدیریت حفاظت تشکیل گردید. قبل از هر چیز، کمیته‌ای مسؤؤل بررسی پیشنهادهای و نقطه‌نظرها گردید. ترکیب گروه، نشان‌دهنده سیستم کاملی از موقعیت‌ها و پیش‌زمینه‌های مساعد و سرشار از تجربیات متفاوت بود که در مدیریت حفاظت گنجانده شد.

در نظر گرفتن کارکنان بعنوان بخش عمده طرح حفاظت، یکی از بهترین موارد بود، زیرا برای اولین بار به بسیاری از افراد فرصت شرکت در چنین جلسات علنی و بررسی‌های موشکافانه داده شد.

مسؤؤلان گروه مطالعه و تحقیق نیز، از بین کسانی انتخاب شدند که خود داوطلب در بخش‌های مختلف برنامه حفاظت بودند. در این گروه که به نوعی به توسعه و جذب پرسنل می‌پرداخت، تنها یک تیم تحت کنترل مدیر حفاظت قرار گرفت و ضروری نبود تا مسؤؤلان و اعضای مجموعه در بخش فعالیت موردنظر، متخصص باشند. بعنوان مثال، در طرح حفاظت، یک کارشناس مرمت کتاب، مسؤؤل کنترل تیم مطالعه و تحقیق بود که وظیفه‌اش بازبینی مجدد برنامه رایانه‌ای کتابخانه بود.

انتخاب مسؤؤلان و سرگروه‌ها یکی از دشوارترین مراحل بود، زیرا میزان موفقیت آن‌ها در این امر قابل پیش‌بینی و تخمین

جهت برقراری و پیشرفت بهتر تبادل آرا و بیان نقطه نظرات مراجعه کنندگان، دو استراتژی فراهم‌آوری اطلاعات، شامل «نشست‌های بزرگ» و «جلسات بررسی‌های متمرکز» بکار گرفته شد

جهت ارائه آماده نمود.

در مرحله دوم، مدیریت حفاظت شروع به پاسخگویی نمود. گام‌های اولیه در راستای تحلیل نیازهای حفاظت مجموعه‌ها برداشته شد، به طوری که باعث شد تا هدف‌های کوتاه مدت و فعالیت‌های موردنظر انجام شود. مرحله سوم یافتن مشاوران متخصص جهت بررسی طرح حفاظت ملی کتابخانه کنگره از طریق متخصصان و مسؤولان در حوزه‌های مختلف بود. این متخصصان شامل مسؤولان بخش حفاظت، محققان، مسؤولان آرشیو، مرمترگان و مسؤولان سازمان‌های تخصصی ملی بودند، که به ۵ گروه با فعالیت‌های ویژه و مشخص تقسیم شدند و موضوعات مطرح شده توسط آنان، بصورت یک گزارش خلاصه شده و بر صفحه اینترنت به نمایش گذارده شد.

پس از آن نشست دیگر جهت گردهمایی امنای اموال کتابخانه و مسؤولان مربوطه، برگزار گردید، که در این جلسات موارد مورد مطالعه، بر نقش عملکردی برخی از موضوعات تأکید می‌نمود. برای مثال، آن‌ها بر تأثیر شرایط محیطی، بازنگری حفاظتی، آموزش و تحصیل کارکنان و حتی سرمایه‌گذاران، الویت سنجی جهت حفاظت و درمان فیزیکی تأکید نمودند. گروه‌های مطالعه، تدابیر و تحقیقات خود را در آوریل

بصورت فردی و هم بصورت جمعی انجام می‌گرفت و اطلاعات و تجربیات وی در جهت توسعه هرچه بیشتر مهارت‌های تسهیلاتی و کار گروهی بود که موجب برگزاری جلسات غنی و فعال می‌گردید. وی هم‌چنین در مراحل نهایی طرح به مدیریت و دیگر مسؤولان یاری نمود تا به تجزیه و تحلیل عمیق‌تری از دستاوردها بپردازند.

جهت برقراری و پیشرفت بهتر تبادل آرا و بیان نقطه نظرات مراجعه کنندگان، دو استراتژی فراهم‌آوری اطلاعات به کار گرفته شد، که برای مدیریت، بخش‌های جدیدی بشمار می‌آمد. این استراتژی‌ها شامل «نشست‌های بزرگ» و «جلسات بررسی‌های متمرکز» بود، که در مجموع باعث برگزاری سه نشست گردید. دو نشست مربوط به کارکنان کتابخانه و نشست دیگر به کتابداران و مراجعه کنندگان خارج از کتابخانه، متخصصان حفاظت، موزه‌داران (امنای اموال)، مسؤولان بخش حفاظت و مسؤولان سازمان‌های تخصصی که جامعه بین‌المللی مرمت را شامل می‌شوند، اختصاص یافت.

نخستین نشست برگزار شده موزه‌داران و کتابداران، بر مشکلات اصلی مجموعه‌های کتابخانه متمرکز گردید که شامل مباحث درمان، تداوم و ماندگاری اثر و چگونگی استفاده از این مجموعه‌ها بود. در نشستی دیگر که جهت بررسی و یافتن روشی برای حل مشکلات حفاظت تشکیل شد، در مورد میزان تأثیر و طرح مسؤولیت برنامه حفاظت سخن به میان رفت، که مسؤولان در نهایت در این زمینه به چندین نکته مشترک دست یافتند که در اینجا به نقل بعضی از آن‌ها می‌پردازیم؛ یکی از آن نکات عبارت بود از توصیه آموزش مداوم کارکنان کتابخانه در زمینه چگونگی نقل و انتقال و جابه‌جایی اشیای مجموعه‌ها و نه فقط برای کارکنانی که اشیای نفیس و خاصی را جابه‌جا می‌نمایند. دیگر توسعه و تدارک کمک‌های اضطراری جهت حفاظت بهتر در مواقع ضروری.

هم‌چنین چگونگی آرشیو و انبار نمودن کتب، جهت نیاز کتابداران و اتاق‌های مطالعه و تشخیص نیازهای حفاظتی بوسیله ارزیابی مجموعه‌های کتابخانه بصورت کلی و مجموعه‌ای و جداگانه تأکید شد. در مرحله اول، مدیریت حفاظت، برای پاسخگویی به آنچه که توسط مسؤولان و موزه‌داران مطرح گردید، هیچ تلاشی ننمود و تنها با خونسردی کامل، پیشنهادها را شنیده و اطلاعات مورد نیاز را پس از گردآوری و آماده‌سازی

طرح مدیریت حفاظت در واقع بر مبنای نیازهای مجموعه‌ها (کلکسیون‌های) کتابخانه استوار گردید و سپس بسیار آگاهانه از درمان جداگانه نمونه‌ها به سمت حفاظت کلی مجموعه‌ها در هر سطح و شرایطی سوق یافت

نیز در مجموعه‌های اتاق مطالعه ایجاد شود. یکی از اهداف آن عبارت بود از، بررسی موارد آسیب دیده و برگشت هر چه سریع‌تر آن‌ها به چرخه حفاظت. با این کار می‌توان شرایط مورد نیاز جهت انجام حداقل درمان‌های ضروری را فراهم نمود.

در طی تنظیم و دسته‌بندی مراحل طرح حفاظت، مواد نامناسبی که جهت مرمت، صحافی و نگهداری مجموعه‌ها بکار می‌رفت جداسازی شدند و استانداردترین مقیاس که در واقع راهنمای این دسته‌بندی بود، توسط کتابداران و امنای اموال مورد بررسی قرار گرفت. هم‌چنین در پیوند با P. Waters (پترزبورگ)، طرح‌های مدیریت به سمت و سویی سوق یافت که یک ماشین جدید جعبه‌ساز اتومات تقاضا شد. این ماشین قابلیت ساخت ۲۰۰ جعبه فلدر در روز را دارد. در نتیجه، با چنین امکاناتی، در حال حاضر کتابخانه قادر به جاسازی استاندارد بعضی از نمونه‌ها در کلکسیون‌ها که در شرایطی نامساعد قرار داشته‌اند را داراست. اجرای این طرح، باعث یک کوشش بلندمدت شد که با همکاری کارکنان بخش حفاظت و بخش صحافی - که اخیراً در این زمینه کارشان به اتمام رسیده است - به اجرا درآمد.

۳. چگونگی کنترل شرایط محیطی

گام‌های برداشته شده در راستای برنامه حفاظت در روند یک تلاش ممتد، اطمینان لازم جهت ادامه حفاظت و امنیت مجموعه‌های باارزش کتابخانه را تأمین نمود. بنابراین طی قراردادی، گروه طراحی و ساخت جعبه‌های اسناد در اندازه‌های معمول را متعهد شد. این جعبه‌ها موجب عدم ورود هوا و یا تصفیه با گاز آرگون شدند، که در روند این کار برای مثال حفاظت مجموعه‌های انبوهی نظیر آبراهام لینکلن (Abraham Lincoln) و توماس جفرسون (Thomas Jefferson) و جورج ماسون (George Mason) در کتابخانه مذکور، تأمین گشت.

هدف رفع نیازهای عمومی انبارهای این گنجینه‌ها، از لحاظ کنترل شرایط محیطی بود که در نتیجه باعث ایجاد یک اتاق کنترل شرایط محیط گردید و به تقسیمات مرمت اضافه شد. کاربرد آن بصورتی بود که باعث پایین آوردن دما و رطوبت نسبی در تمام مناطق انبارهای مجموعه‌ها می‌گردید. در پی آن، نشست‌هایی نیز با کارکنانی تدارک دیده شد که با این امکانات درگیر بودند. در واقع این امر نیز، جهت اطمینان کامل

۱۹۹۴م. تکمیل نموده و گزارش و پیشنهادهای نهایی خود را تا اواسط ماه می همان سال، به مدیریت تحویل دادند. تیم مدیریت، پس از بررسی تمام جوانب، وارد بحث شد و به طرح جامعی دست یافت که شامل تمام نیازها و اهداف موردنظر با مؤثرترین راه‌حل و بهترین تمهیدات بود.

بر این اساس مدیریت بر سه موضوع اتفاق نظر داشت، موضوع اول عبارت بود از تدارک یک ساختار سازمانی مقبول که بتواند هدف مدیریت را تأمین نماید که شامل ایجاد یک منبع حفاظتی غنی جهت مجموعه‌های تحقیقی دائم کتابخانه باشد. دوم، ایجاد طرحی جهت کوتاه مدت نمودن پروژه‌های عملی تا پایان سال ۱۹۹۴ و سوم، ایجاد طرح جامع بلندمدت جهت بررسی و تجزیه و تحلیل نقطه نظرات و پیشنهادهای این موارد، در سومین نشست جامع در ژوئن ۱۹۹۴م به تمام کارکنان کتابخانه ارائه گردید و در پی آن از تمامی کارکنان دعوت شد تا پیشنهادهای و نقطه نظرات خود را در مورد گزارش ارائه شده، بیان دارند. در نتیجه گزارش نهایی، با مشارکت همگانی تهیه گردید.

به این ترتیب دوازده پروژه عملی به سرعت، به جریان افتاد، که در اینجا فقط درباره ۶ پروژه بحث می‌شود که نشانگر یک تبادل مشخص در امر حفاظت می‌باشد.

طرح مدیریت حفاظت در واقع بر مبنای نیازهای مجموعه‌ها (کلکسیون‌های) کتابخانه استوار گردید و سپس بسیار آگاهانه از درمان جداگانه نمونه‌ها به سمت حفاظت کلی مجموعه‌ها در هر سطح و شرایطی سوق یافت.

۱. اجرای سیاست الویت‌بندی جهت حفاظت

از فواید بسیار مهم مراحل طرح، توافق گروه‌های تقسیم شده در مدیریت حفاظت و نیاز به پایه‌گذاری یک خط مشی اصلی در مورد بررسی نیازهای حفاظتی مجموعه‌ها بود.

جهت ایجاد و تدوین خط‌مشی اصلی نیازهای حفاظت هر ناحیه از مجموعه‌ها، گروهی از کارکنان بخش حفاظت، شرایط اولیه تحقیقات را هدایت نموده و نتایج بدست آمده، باعث ایجاد اصلی طرح‌های توسعه یافته در دست اجرا گردید.

۲. ارائه طرح درمان برای مجموعه‌ها

این برنامه از این جهت طراحی شد تا شرایط بهتری جهت مرمت مجموعه و جاسازی اشیای کلکسیون‌ها به طور عام و

مدیریت حفاظت، چرخه بی‌پایانی است از کشف، کاربرد و ارزیابی و در ادامه مسیر، دریافتن روش‌های جدید و هدف‌هایی که در واقع نوعی نوآوری به همراه دارد که قادر به پاسخگویی جهت تقاضاهای موارد جدید است، مواردی که هنوز جنبه‌های فیزیکی و شیمیایی آن‌ها به طور کلی شناخته شده نیست

از تشخیص دقیق تغییرات دما و رطوبت نسبی بود.

زینک (DEZ) فاز گازی بود که پس از بررسی و مطالعه بسیار مورد استفاده قرار گرفت.

در آوریل ۱۹۹۴، پس از تحقیقات وسیع بر چگونگی حل مشکلات مراحل مختلف استفاده از DEZ، مواد شیمیایی آکزو (AKZO) از تجارب اسیدزدایی محروم شد.

در طی یک بررسی عمیق و فشرده، مدیریت حفاظت کتابخانه به این نتیجه رسید که اسیدزدایی کتاب‌ها باید با علم و تجربه بسیار صورت گیرد، و تا دو سال آینده با صرف وقت و نیروی بیشتر، مراحل دیگری از تصفیه و پالودن انجام شود که زمینه‌ای بهتر جهت بررسی تکنولوژی‌های دیگر اسیدزدایی بکار گرفته شود. البته پس از تحقیقات لازم، پروژه‌ای که بصورت آزمایشی، به اجرا درخواهد آمد، حدود ۷۰/۰۰۰ کتاب از مجموعه‌های کتابخانه را اسیدزدایی می‌نماید.^۴

۴. کتابخانه ملی دیجیتال:

دیجیتال نمودن مجموعه‌ها یکی از گام‌های بسیار مهم در حفاظت بهینه مجموعه است، در نتیجه پروژه دیجیتال نمودن کتابخانه کنگره به مجموعه طرح حفاظت افزوده شد. هم اکنون، ما در حال ارائه این خدمات هستیم و باتوجه به تنوع بی‌نظیر مجموعه‌های کتابخانه، با بررسی شیوه‌های حفاظتی و تفاوت آن‌ها، آن‌ها را کدگذاری و دیجیتال می‌نماییم.

یکی از پروژه‌های بسیار مهمی که در سال ۱۹۹۵م کدگذاری و دیجیتالی شد، چهار دفتر مربوط به شاعر امریکایی والت وایتمن (Walt Whitman) بود. این تصاویر در اینترنت در صفحه اصلی سایت کتابخانه به آدرس زیر دیده شده است. (<http://lcweb.loc.gov/>)

نتیجه

همان‌طور که انتظار می‌رود، کتابخانه کنگره نیز مانند دیگر کتابخانه‌ها، کمبودهایی جهت حفاظت مجموعه‌ها دارد و به همین دلیل با جرأت می‌توان ابراز داشت که هنوز همه مجموعه‌های کتابخانه از لحاظ حفاظتی ایمن نشده‌اند. قابل ذکر است که هنوز کارکنان بخش حفاظت و نگهداری این مجموعه‌ها همانند جراحان در ارجحیت انجام یک جراحی سنگین تا جزیی، اقدام به درمان نمونه‌هایی می‌نمایند که نیاز مؤکد به درمان دارند، زیرا برخی از نمونه‌ها به قدری آسیب دیده‌اند، که قابلیت فعالیت‌های حفاظتی را ندارند، در نتیجه باید

۴. تجهیزات اضطراری

یکی از برنامه‌های مهم طرح حفاظت، ضرورت ایجاد تجهیزات اضطراری و تنظیم یک سیستم پاسخگو در مواقع خاص بود. در حال حاضر هر بخش کتابخانه که مشمول طرح مدیریت حفاظت شده، بوسیله تمام وسائل موردنیاز جهت کمک‌های اضطراری تجهیز گردیده است.

از دیگر موارد مورد اجرا، تربیت و آموزش متخصصان در بخش حفاظت و موزه بود که زمینه‌ای فراهم شد تا تمام کارکنان بخش‌های مربوطه، طی تمرین‌ها و آموزش، کاملاً به استفاده از تجهیزات موردنظر آگاه شوند.

برقراری سیستم اعلام حریق و سرقت و خطر که بصورت ۲۴ ساعته عمل می‌نمود، باعث شد تا گروهی از افراد داوطلب مسؤولیت آن را بپذیرند. پیشرفت و توسعه تجهیزات اضطراری به جایی انجامید که تجهیزات حفاظتی به سیستم اطفای حریق نیز مجهز شد.

۵. تبادل و جایگزینی نیروها در بخش مرمت

با توجه به وجود کمبودها در بخش مرمت، که موضوعی بحث‌انگیز است، کتابخانه کنگره همراه با گالری ملی هنر، موزه ملی تاریخ آمریکا و آرشیوهای ملی و اداره ضبط، جهت پاسخ به این نیازها، در مورد اجرای یک طرح الحاقی توافق نمودند که تبادل نیروهای متخصص در بخش مرمت بخصوص در مواقع لزوم و موقعیت‌های حساس مد نظر قرار گیرد. همچنین ایجاد موقعیت‌های آموزشی و فرصت‌های مشاوره در زمینه‌های تخصصی مرمت که فعالیت کمتری در آن‌ها به انجام رسیده است، مورد بررسی قرار گیرد و در نهایت، جانشینی نیروهای متخصص و تحصیل کرده در مشاغلی که باعث پیشبرد اهداف می‌شود، مورد تأکید باشد.

۶. پیشرفت‌های تکنولوژیکی

۱. طرح اسیدزدایی:

کتابخانه کنگره در طی دو دهه گذشته، زمان ویژه‌ای جهت توسعه تحقیق و بررسی مراحل اسیدزدایی ارائه نموده است. اولین ماده اسیدزدایی که مورد استفاده قرار گرفته است. دی‌اتیل

آموختیم که شرایط محیطی انبارها، باید یکی از اصلی‌ترین اهداف مورد توجه مدیران مجموعه‌ها باشد

هرچه سریع‌تر درمان شوند. اما در مقابل، تعدادی از نمونه‌ها نیز که برای مدت کوتاهی، با حفاظت بسیار جزئی، قابل نگهداری هستند که در بخش تخصصی حفاظت باید طبقه‌بندی شده و خارج از موارد آسیب دیده نهاده شوند.

بنابراین، باتوجه به موارد ذکر شده، درمی‌یابیم که مدیریت حفاظت، چرخه بی‌پایانی است از کشف، کاربرد و ارزیابی و در ادامه مسیر، دریافتن روش‌های جدید و هدف‌هایی که در واقع نوعی نوآوری به همراه دارد که قادر به پاسخگویی جهت تقاضاهای موارد جدید است، مواردی که هنوز جنبه‌های فیزیکی و شیمیایی آن‌ها به طور کلی شناخته شده نیست.

در طی انجام مراحل طرح حفاظت ما به این بخش از تجربه دست یافتیم که تصمیمات در نظر گرفته شده، چندان مطلوب به اجرا درنیامد، زیرا حتی گاهی با استفاده از جدیدترین اطلاعات نیز، ناخودآگاه منجر به آسیب به نمونه‌ها شدیم. بعنوان مثال، با استفاده بیش از حد از روش طبقه‌بندی بارو (Barrow) که سال‌های متمادی از آن استفاده می‌شد، ما باعث تغییر خیلی از نمونه‌ها در مجموعه‌ها شدیم، در نتیجه در حال حاضر دیگر به طبقه‌بندی اسناد نمی‌پردازیم، زیرا به روش‌های برتر و مطمئن‌تری جهت حفاظت باید دست یابیم. اما باید خاطر نشان کرد که چه بسیار اسناد با ارزش و تاریخی به شیوه طبقه‌بندی مذکور از لحاظ فیزیکی حفاظت شده‌اند.

آنچه مسلم است اینکه، سازمان کتابخانه با اجرای طرح حفاظت وجودی دوباره یافت، زیرا این سازمان به عملیاتی نظیر دقت، مسؤلیت و تأثیری با ارزش تجهیز شد. این طرح ما را در جمع‌آوری و تهیه اطلاعات موردنظر، جهت بررسی نیازهای حفاظتی مجموعه‌های کتابخانه یاری رساند. ما آموختیم که باید شرایط محیطی انبارها، یکی از اصلی‌ترین اهداف مورد توجه مدیران مجموعه‌ها باشد و دریافتیم که هنوز باید راه‌حل‌های مقبول جهت بعضی مشکلات حفاظتی مشخص شوند.

طرح حفاظت در مراحل اجرای خود، بیانگر یک سری معضلات نیز بود. معضلاتی از قبیل کمبود بودجه و کمبود پرسنل متخصص، باتوجه به تنوع بیکران مجموعه‌ها و مشکلات حفاظتی آن‌ها، که در نهایت، طرح مدیریت حفاظت کتابخانه کنگره، به منزله کارزاری بود که با توجه به منابع کم، خواستار نتایج بیشتر و بهتر نیز بوده و گاهی ناگزیر بودیم تا به همان حد از کار بسنده نماییم.

باتوجه به موارد ذکر شده، اطلاعات همه جانبه‌ای جمع‌آوری شده و با در نظر گرفتن تمام فرضیات و احتمالات به ارائه طرح مدیریت حفاظت، آنچنان که مورد نیاز کتابخانه بود، اقدام نمودیم. در نهایت پس از مشاوره با مدیران، کتابداران و امنای اموال و موزه‌داران همه بخش‌های کتابخانه، طرحی استراتژیک با توجه به پروژه‌های درازمدت و کوتاه مدت پایه‌ریزی نمودیم که به طور خلاصه شامل نکات زیر بود:

۱. تعادل و نظارت بر نیازهای حفاظتی همه مجموعه‌های کتابخانه نه فقط بخشی از آن.
۲. فعالیت‌های مؤکد و بازدارنده، جهت جلوگیری و یا نقصان نرخ تخریب.

۳. فعالیت و مشارکت درون سازمانی تشکیلات کتابخانه با مؤسسه‌های ملی و بین‌المللی و همکاری‌های تخصصی برای مدیریت طرح حفاظت، ادامه چنین کارزاری، در واقع روبرویی با وسعت بی‌نظیر کیفی مواد متنوع است، که در نهایت مدیریت حفاظت را به بهره‌وری از بهترین روش‌های قابل دسترس رهنمون می‌شود تا بوسیله انتخاب‌هایی دقیق، همکاری و به اشتراک نهادن اطلاعات، روش صحیح استفاده از تکنولوژی، شراکت کارکنان (در هر سطحی) و بهره‌گیری از نقطه نظرات و پیشنهادها، آن‌ها به راه‌یابی مسیری جدید در حیطه حفاظت برسد و با بررسی‌هایی دقیق و آزمایش‌هایی متوالی ما را به این درجه از اطمینان سوق دهد که آنچه به همت گمارده‌ایم، مناسب‌ترین روش‌ها بوده است.

پانوسه‌ها:

1. Diane Nester Kresh.
2. Congress Library.
3. Nation's Library.
4. Multi-Media Encyclopedia.
5. Daniel Boorstin.
۶. این آزمایش در سال ۱۹۹۶ م. قرار بوده که آغاز شود. مترجم.

منبع:

- The Paper Conservator – Volume 20, 1996,
Editor: Nancy Bell, London.